

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Бурятия

АМО "Кижингинский район"

МБОУ Ушхайтинская начальная школа-детский сад

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Буряал хэлэн»

для 3 класса начального общего образования
на 2023-2024 учебный год

Составитель: Дармаева Сэсэг Цыреновна,
учитель начальных классов

у Ушхайта 2023

Буряад хэлэн.
2 – 4 классууд.
1.Тайлбари бэшэг.

Буряад хэлэн хургуулида гол шухала предметүүдэйн нэгэн болоно. Юундэб гэхэдэ:

1) хургуулида хурагшадые арадай ниитын байдалда аргагүй ехэ үүргэ дүүргэдэг хэлэндэ (аман болон бэшэмэл хэлэндэ) хургана;

2) хурагшад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ арадайнгаа ниитын байдалтай, ажахытай, байгаалитай танилсана гэшэ. Түрэлхи хэлэн хурагшадай бэшэ предметүүдые үзэхэдэнь үндэнэ хууринь боложо үгэнэ. Тиимэнээ түрэлхи хэлээ хайн мэдэнэн хурагша ород, хари хэлэнүүдые бэлээр, гүнзэгыгөөр ойлгодог, шудалдаг гэшэ;

3) түрэлхи хэлэ үзэхэдөө хурагшадай ухаан бодол хүгжэдэг. Түрэлхи хэлэнэйнгээ фонетикэ, грамматика, орфографи (бэшэмэл хэлэн), орфоэпи (аман хэлэн), лексикэ,стилистикэ (үгын найруулга) үзэхэдөө хурагшад ухаан бодолоороо бодож, логическа тобшололнуудые хэнэ. Өөрынгөө түрэлхи хэлэнэй онсо илгаануудые бэшэ хэлэнүүдтэй (илангаяа ород хэлэтэй) сасуулна, онсо илгаануудые илгаруулна. Иигэжэ хурагшадай ухаан бодол саашадаа хүгжэнэ гэшэ;

4) түрэлхи хэлэн хурагшадаа хүмүүжүүлхэ гол зэмсэгынь болоно; тэдэнэр өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ буряад арадайнгаа түүхэ, уг гарбал, соёл, ёһо заншалнуудтай танилсажа, дуратай болоно, сэгнэжэ хурана. Энэ хэрэгтэ аргагүй ехэ үүргэ түрэлхи хэлэн дүүргэнэ гэшэ.

Эхин хургуулида **буряад хэлэ заалгын гол зорилгонь** хадаа хурагшадые **литературна хэлэнэй нормодо, аман болон бэшэгэй хэлэндэ үргэнөөр, мүн зүбөөр хурагшадаа хэлүүлжэ хургалга болоно.**

Багша хурагшадаа литературна хэлэнэйнгээ гол түлэб фонетическэ болон синтаксическа онсо илгаануудые ехэнхидээ ойлгуулха ёһотой. Энэ ойлгоһон мэдэсэнүүдые бодото байдал дээрэ хурагшадтаа хэрэглүүлжэ хургаха, зүбөөр, уран гоёор, найруулан уншуулжа, аман хэлээр хэрэглэгдэнэн гү, али бэшэгдэнэн юумээр удхын, логическа талаһаа зүбөөр зохёогдоһон бэе бэетэйгээ холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдаһан юрын мэдүүлэлнүүдые зохёолгожо, хэлүүлжэ, бэшүүлжэ хургаха; орфографическа болон сэглэлтын гол түлэб дүримүүдые ойлгуулаад, зүбөөр, алдуугүйгөөр хурагшадые бэшүүлжэ хургаха; үгэнүүдые болон тэдэнэй дүрсэнүүдые аман хэлэндээ литературнаар үгүүлжэ хургаха; хурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй алдуунуудые уридшалан мэдэжэ абаад, бодото дээрэнэ заһаха. Эхин хургуулиин багшанар иимэрхүү зорилгонуудые бэлүүлхээс оролдохо болоно.

2.Грамматика ба зүб бэшэлгэ

Аман харюунуудыг сэгнэлгэ

Нурагшадай аман харюу сэгнэхэдээ:

- ойлгожо абаһан юумэн тухай найруулан хэлэһэн харюу удхаараа зүб, мэдэрэлтэй;
- харюу хүсэд дүүрэн;
- найруулгын удаа дараа, үгэ хэлэнэйн литературна байһаниие анхаралда абаха ёһотой.

«5» сэгнэлтэ хэрбээ нурагшын:

- а) грамматикын дүрим найнаар ойлгожо абаһанаа харуулангаа, тэрэнээ жэшээнүүдээр баталжа шададаг;
- б) үгын ба мэдүүлэлэй шүүлбэри зүбөөр өөрөө хэжэ шададаг, текст сооһоо үзэһэн грамматическа дүримөөр бэшэгдэһэн үгыг оложо шададаг;
- в) багшын табиһан бүхы асуудалда хүсэд дүүрэнээр харюусадаг, хэлэлгэ соогоо нэгэшье алдуу гаргадаггүй байхадань табиha.

«4» сэгнэлтэ хэрбээ нурагшын:

- а) харюу «5» гэхэн сэгнэлтын эрилтэдэ хүрэхөөр байбашье, тэдэнээ жэшээгээр баталан харуулхадаа, 1-2 алдуу гаргаһан аад, тэдэнээ өөрөө гү, али багшын туһаламжаар заһадаг;
- б) текстээр хүдэлхэдөө гү, али мэдүүлэлэй шүүлбэри хэхэдээ багшаг алдуу гаргаһан аад, багшын туһаламжаар тэдэнээ бэлэхэнээр заһадаг;
- в) хэлэлгэдээ ганса нэгэн алдуу гаргадаг байхадань табиha.

«3» сэгнэлтэ хэрбээ нурагшын:

- а) багшын асуудалда муугаар харюусадаг;
- б) текстээр хүдэлхэдөө, ганса нэгэн алдуу гаргаад, тэрэнээ багшын нэмэлтэ асуудал нурахада заһадаг
- в) дүрим өөрөө жэшээгээр баримталхадаа ядалдажа, гансал багшынгаа туһаламжаар тэдэнээ дүүргэдэг;
- г) удаа дарааень эмдэжэ, хэлэлгэдээ хэдэн алдуу гаргадаг байхадань табиha

«2» сэгнэлтэ хэрбээ нурагшын:

- а) үзэжэ гараһан материалайнгаа ехэнхи гү, али тон шухала хубиинь хадуужа абаагүй;
- б) харюусахадаа ба текстээр хүдэлхэдөө, олон алдуу гаргаад, тэдэнээ багшын туһаламжаар заһажа шададаггүй байхадань табиha.

Нурагшадай бэшэлгээр дадал сэгнэлгэ

Нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэдээ, тэдэнэй хэшээл бүхэндэ дүүргэдэг упражнени, илангаяа шалгалтын хүдэлмэрийн дүн хараада абтаха болоно.

Грамматикаар ба зүб бэшэлгээр шалгалтын хүдэлмэрийн тоо багшын шалгаха хэрэгтэй болохоор тодорхойлогдохо. Эндэ программын темын зарим асуудалнуудаар гү, али үзэжэ үнгэрһэн бүхы темээр нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал шалгажа болохо. Четверть соо үзэһэн материалаар шалгалтын хүдэлмэри жэл соо дүрбэнһөө олон болонгүй, четверть бүрийн һүүлдэ (һүүлшын үдэрнүүдтэ орхингүй) хэжэ байха.

Дүн гаргалгын шалгалтын хүдэлмэридэ диктант, найруулга (изложени), зохёолго (сочинени), грамматическа шүүлбэри ороно. Грамматическа шүүлбэри хүүлэхэдээ, орфограммонууды танижа абалга, үгын хуби, мэдүү лэлэй гэшүүды тодорхойлолго, мэдүүлэл зохёолго, грамматическа тэмдгээр үгэнүүдэй классификаци хэлгэ гэхэ мэтэ даабари дүүргүүлжэ болохо.

Эдэ даабари 1-дэхи класста 5-10 минута соо, 2-4 классуудта 15 минутаһаа дээшэ бэшэ саг соо хэгдэхэ. Грамматическа даабари туд классташье, мүн доодошье класста үзэгдэһэн грамматическоорфографиин материалтай холбоотой байха зэргэтэй.

2-дохи класста нэгэдэхи хахад жэл соо шалгалтын хүдэлмэридэ 15 минутаһаа дээшэ бэшэ, хоёрдохи хахад жэл соо 20 минутаһаа дээшэ бэшэ саг үгтэхэ.

3-4-дэхи классуудта шалгалтын хүдэлмэри 30-35 минута соо дүүргэһээр хараалагдана.

Диктант хадаа холбоо текстһээ, мүн ондо ондоо мэдүүлэлһээшье бүридэ хэн байжа болохо. Словарна диктант гансал нургаха хүдэлмэри болгон, үзэжэ байһан бэшэгэй дүримэй темэ бүхэндэ тааруулжа үгтэхэ.

Словарна диктантын хэмжээ иимэ байха ёһотой:

1-дэхи класста – 3 – 6 үгэ; 2-дохи класста – 7 – 8 үгэ; 3-дахи класста – 9 – 10 үгэ; 4-дэхи класста – 10 – 12 үгэ.

Словарна диктант шалгахадаа, сэгнэлтын иимэ эрилтэ баримталха:

«5» сэгнэлтэ – нэгэшье орфографическа алдуугүй;

«4» сэгнэлтэ – 1 орфографическа алдуу, 1 заабари.

«3» сэгнэлтэ – 2 орфографическа алдуу;

«2» сэгнэлтэ – 3 – 5 орфографическа алдуу;

Диктантын текст мэдүүлэлэйнгээ удхаар, байгуулгын талаар нурагшадта ойлгосотой байха ёһотой.

Шалгалтын диктантын текст үзэжэ үнгэрһэн орфограммаар яһала олон (текстын үгэнүүдэй 60% үсөөн бэшэ) байха. Туд класста үзэгдөөгүй дүримтэй үгэ диктант соо оруулхагүй. Хэрбээ тиимэ үгын текст соо ороһон байгаа һаань, тэрэниие самбарта бэшээд үгэхэ.

Юрын шалгалтын диктант соохи үгын гол хуби һаяхан үзөөд байһан дүримдэ хабаатай үгэ байха, тиихэдэ дүн шалгалтын диктант соо урдань үзэжэ дүүргэһэн дүримтэй үгэнүүд байха.

Диктантын текстын хэмжээ иимэ байха ёһотой:

2-дохи класс. Нэгэдэхи хахад жэлэй һүүлдэ гү, али хоёрдохи хахад жэлэй эхиндэ 15 – 20 үгэ; жэлэй һүүлдэ 25 – 35 үгэ.

3-дохи класс. I четвертьдэ 30 – 35 үгэ, II – III четвертьдэ 40 – 45 үгэ, жэлэй һүүлдэ 45 – 50 үгэ.

4-дохи класс. . I четвертьдэ 50 – 55 үгэ, II четвертьдэ 55 – 60 үгэ, III четвертьдэ 60 – 65 үгэ, жэлэй һүүлдэ 65 – 70 үгэ.

«5» сэгнэлтэ:

- а) нэгэшье орфографическа алдуугүй байһанай;
- б) үзэг зүбөөр, сэбэрээр бэшэһэнэй түлөө табиха.

«4» сэгнэлтэ:

- а) 2 – 3 - хаа үлүү бэшэ орфографическа алдуу гаргаһанай;
- б) ондо ондоо орфограммануудтай үгэдэ 2 – 3 заһабари хэһэнэй;
- в) үзэг һарюугаар, һаланаар бэшэһэнэй түлөө табиха.

«3» сэгнэлтэ:

- а) 4 – 5 орфографическа алдуутай байхадань;
- б) ондо ондоо орфограммануудтай үгэдэ 3- хаа дээшэ заһабари хэһэнэй;
- в) олон үзэг хазагайруулжа байгаад, һалан муухайгаар бэшэһэнэй түлөө табиха.

«2» сэгнэлтэ 6- хаа дээшэ орфографическа алдуутай диктантын түлөө табиха.

Диктант соо юу алдууда тоолохоб гэхэдэ:

– бэшэхэдэ, орфографиин дүрим эбдэлгэ, үгэ соо үзэг орхилго ба хазагайруулга, үгэ һэлгэлгэ, туд классай программын ёһоор мэдээд байха сэглэлтын тэмдэгэй үгы байһан ушар, дүримөөр гү, али үгүү лбэрээр шалгагдадаггүй аад, программа соо ороһон үгын буруу бэшэлгэ булта алдууда тоологдохо.

Диктант соо юу алдууда тоолохогүйб гэхэдэ:

– тудшье, урдахишье класста үзэгдөөгүй орфографиин ба пунктуациин дүримөөр гаргагдаһан алдуу (хэрбээ текст соо тиимэ дүримөөр үгын оруулагдаа хаа, тэдэниие самбар дээрэ уридшалан бэшэхэ);
– хэрбээ удаадахи мэдүүлэлэй түрүүшын үгэ ехэ үзэгөөр бэшэгдэжэ эхил һэн байбашье, мэдүүлэлэй һүүлдэ нэгэ удаа табигдаагүй орхигдоһон точко;
– удхыень хазагайруулангүй нэгэ үгэ ондоо үгөөр нэгэ удаа һэлгэһэн ушар алдууда тоолохогүй.

Диктант соо нэгэ алдууда юу тоолохоб гэхэдэ:

– адли үгэ соо алдуу дабтаһан ушар, жэшэнь, «дабһан» гэжэ үгэ хэдэн дахин бэшэхэдэ, дундань «а» үзэг бэшэлсээд байгаа хаань;
– үгын анхан һуурида удаан аялганай орондо түргэн аялган бэшэһэн ушар, жэшээлхэдэ, «ногоон», «сагаан» гэжэ үгэнүүдые ганса аялгантайгаар бэшэһэн байгаа хаань;
– ондо ондоо үгэнүүд соо түргэн аялганай орондо удаан аялган бэшэһэн ушар, жэшэнь, «унаган», «мүнгэн», «тарган» г.м. үгэнүүдые «уунаган», «мүүнгэн», «таарган» гэжэ бэшэһэн байгаа хаань.

Бага зэргэ алдуу гэжэ юун тоологдоноб:

- үгэ соо хашалгание дабхарлажа бэшэһэн ушар (трактор, пуллемет г.м.);
- абтаһан үгэ соохи дабхарлаһан хашалгание гансаар бэшэһэн ушар (класс, вана, касса г.м.);
- мэдүүлэл соохи нэгэ үгэ хоёр дахин дабтан бэшэһэн ушар;
- үгэ дутуу бэшэһэн ушар;
- үгэ нэгэ мүрһөө нүгөө мүртэ буруугаар нүүлгэһэн ушар;
- абтаһан үгын хашалгание буруугаар бэшэһэн ушар (путбол, борш, вращ, багон г.м.)

Грамматическа шүүлбэри сэгнэлтэ

Грамматическа шүүлбэри хэхэ даабаритай шалгалтын хүдэлмэри сэгнэхэдээ, багша иимэ эрилтэнүүдые баримталха:

«5» сэгнэлтэ хурагшын тодорхойлолго, дүрим найнаар ойлгожо абаһанайнь, хүдэлмэри дүүргэхэ үедөө ойлгоһоноо бээ даагаад хэрэглэжэ, өөрынгөө жэшээ үгэхэ шадабаритай болоһоной ба бүхы даабари алдуугүйгөөр дүүргэһэнэй түлөө;

«4» сэгнэлтэ хурагшын тодорхойлолгодо, дүрим ойлгожо абаһанаа харуулжа шадаха, грамматическа шүүлбэри хэхэдээ 1 – 2 алдуу гаргаашье хаа, ойлгоһоноо хэрэглэжэ, өөрынгөө жэшээгээр баримталха шадабаритай байхадань;

«3» сэгнэлтэ хурагшын үзэһэн материалаа ойлгожо абаһанаа гол түлэб харуулжа шадаха, 3 – 4 алдуу гаргаашье хаа гү, али даабариин али нэгы дүүргэжэ шадаагүйшье хаа, юрэнхыдөө ойлгоһоноо хэрэглэхэ шадабаритай байхадань;

«2» сэгнэлтэ хурагшын ойлгосо, мэдэсэ, шадабари «3» гэхэн сэгнэлтын эрилтэдэ хүрэдэггүй, хуралсалай материал муу мэдэхэ байһанда, олонхи даабарияа дүүргэжэ шадахагүйдэнь табиха.

Текст буулган бэшэлгын сэгнэлтэ

Текст буулган бэшэлгэ (номоор даабари, самбарта бэшэжэ үгэһэн упражнени дүүргэхэ г.м.) болон хурагшадай юрын бэшэмэл хүдэлмэри сэгнэхэдээ, сэгнэлтын иимэ эрилтэ баримталха:

Сэгнэлтэ	Сэгнэлтэ табихада хараада абтадаг орфграфическа ба пунктуационно алдуугай тоо			
	1 класс	2 класс	3 класс	4 класс
«5»	–	–	–	–
«4»	2	1	1	1
«3»	3	2	2	2
«2»	4	3	3	3

Үдэр бүрийн юрын хүдэлмэри хурагшын хайша хэрэгээр дүүргэхэдэ, үзэг ба тэдэнэй холболто хазагайруулхада, сэгнэлтэ нэгэ баллаар доошонь оруулха.

Нургалгын удхатай хүдэлмэри болгон багшын үзэмжөөр текстнүүдые хэрэглэхэдэ болохо байна.

Текст шалгахатаа сэгнэлтын иимэ эрилтэ баримталха:

«5» сэгнэлтэ үгтэһэн даабари бараниень дүүргэһэн байхада;

«4» сэгнэлтэ дурадхаһан даабариин гурбанай хоёр хубиие зүбөөр дүүргэһэн байхада;

«3» сэгнэлтэ үгтэһэн даабариин хахадые зүбөөр дүүргэһэн байхада;

«2» сэгнэлтэ дурадхаһан даабариин гурбанай нэгэ хубиие болон юрэнхыдөө дүүргэжэ шадаагүй байхада.

Найруулга (изложени)

Нурагшадай ханал бодолоо бэшэмэлээр, холбоотойгоор найруулха шадабариин шалгахын тула грамматикаар ба орфографияр хүдэлмэри хэгдэхэ.

Тодорхой темэдэ 2 – 3 мэдүүлэл зохёохо даабари нурагшадта дурадхажа болохо, хоёрдох хахад жэл соо багашаг (35–40 ү гэтэй текстээр) найруулга бэшэдэг болохо. 2 – 3- дахи классуудай нурагшад найруулга (изложени) ба багашаг бэшэдэг байха.

3 – 4 - дэхи классуудта нургалгын найруулга ба зохёолго харадаа нэгэ дахин, шалгалтын найруулга ба зохёолго четвёртьдээ нэгэ дахин үнгэргэгдэхэ.

3 - дахи класста жэлэй эхиндэ 35–40 үгэтэй, юрэ хөөрэхэн шэнжэтэй найруулгын текст үгтэхэ. Нурагсалай жэлэй турша соо найруулгын текст удхынгаа талаар орёошог, хэмжээгээрээ ехэшэг болгогдохо, жэлэй һүүлдэ нурагшад 50–60 үгэтэй текстээр найруулга бэшэдэг болохо.

4 - дахи класста жэлэй эхиндэ 50–60 үгэтэй, юрэ хөөрэхэн шэнжэтэй текстээр найруулга бэшэхэ, нурагсалай жэлэй турша соо найруулгын текстнь удхаараа ба байгуулгаараа улам орёо болгогдохо, тодорхой бэшэлгын, бодомжолгын зүйл оруулагдаха. Найруулга бэшэхэ текстын хэмжээ 70–80 үгэ болгогдохо. Нурагшад өөһэдөө жэлэй хоёрдох хахадта найруулгын түсэб табидаг болохо

Найруулга сэгнэхэ гол хэмжээ гэхэдэ, текстын удха зүбөөр , удаа дарааень алдангүйгөөр дамжуулга ба орфографическа алдуугүй бэшэлгэ болоно.

«5» сэгнэлтэ текстын гол удха удаа дараалан, зүбөөр найруулан дамжуулагдаһан, мэдүүлэлэй байгуулгада, үгэ хэрэглэлгэдэ алдуу гаргагдаагүй, орфографическа алдуугүйгөөр бэшэгдэһэн найруулгада;

«4» сэгнэлтэ текстын удха хазагайруулагдангүй бэшэгдэһэн, зүгөөр мэдүүлэл байгуулгада ба үгэ хэрэглэлгэдэ 2 – 3 алдуу гаргагдаһан найруулгада;

«3» сэгнэлтэ текстын удха зарим тэды ондоо болгогдоһон, мэдүүлэл байгуулгада 3 – 4 алдуутай, 2 – 3 газарта буруугаар хэрэглэгдэһэн үгэ гү, али зүб бэшэлгэдэ 3 – 5 алдуу гаргагдаһан, үгышыё хаа, бүхыдөө эдэ алдуунуудтай найруулгада;

«2» сэгнэлтэ текстын удхаһаа горитойгоор ондоо болгогдоһон, шухала ушар, гол хуби орхижорхиһон; мэдүүлэлэй байгуулгада 4 - һөө дээшэ алдуутай; үгэ хэрэглэлгын нормоһоо ехээр хазагайрһан (литературна бэшэ үгэнүүд ба үгүүлбэри оруулан, таараагүй удхатай үгэнүүдые хэрэглэһэн г.м.); шудалан үзэһэн дүримүүдтэ 6- хаа дээшэ орфографическа алдуу гаргагдаһан гү, али эдэ алдуунуудые хамтадань гаргаһан найруулгада табиха.

Зохёолго (сочинени)

2- дохи класста хургаха зорилготой зохёолго бэшүүлхэ, 3 – 4 - дэхи классуудта зохёолго юрын шалгалтын хүдэлмэри болгон хэгдэхэ. Зохёолго сэгнэхэдээ, үгтэһэн темэдэ удхынь хэр зэргэ тааруу байһые, нанал бодолоо хурагша хэр зэргэ удаа дараатайгаар найруулһые, үгын баялигы, үгэ хэр зүбөөр хэрэглэһыень, мэдүүлэл хэр зэргэ зүбөөр байгуулһыень, алдуугүйгөөр бэшэһыень хараадаа абаха хэрэгтэй.

«5» **сэгнэлтэ** темэдээ тааруугаар бэшэгдэһэн, мэдүүлэл зүбөөр найруулагдаһан, үгэ зүбөөр хэрэглэгдэһэн, орфографическа алдуугүйгөөр бэшэгдэһэн зохёолгодо;

«4» **сэгнэлтэ** темэдээ тааруугаар бэшэгдэһэн аад, мэдүүлэл найруулгада ба үгэ хэрэглэлгэдэ 2 – 3 алдуутай, 2 – 3 орфографическа алдуутай, үгышыё наа эдэ алдуунууды хамтадат гаргаһан зохёолгодо;

«3» **сэгнэлтэ** темэһээ хазагайруулгатай байһан; 2 – 3 ушарта үгэ буруугаар хэрэглэһэн, мэдүүлэл буруугаар найруулһан; 5 – 6 орфографическа алдуу гаргаһан гү, али эдэ алдуунууды хамтадань гаргаһан зохёолгодо;

«2» **сэгнэлтэ** темэнь хүсэдөөр гаргагдаагүй, мэдүүлэл найруулгада ба үгэ хэрэглэлгэдэ горитойхон дутагдалтай байһан; 7 – хоо дээшэ орфографическа алдуу гаргаһан гү, али эдэ алдуу хамтадань гаргаһан зохёолгодо табигдаха.

Найруулга ба зохёолго зүб бэшэлгы шалгахандаа, туд хүдэлмэрийн текстын хэмжээ класс бүридэ тогтоогдоһон нормоһоо 10 – 15 үгөөр ехэ болгожо бэшэгдэһэн байгаа наань, багша сэгнэлты нэгэ баллаар дээшэлүүлхэ эрхэтэй.

Найруулга ба зохёолго шалгахандаа, туд хүдэлмэрийн бхы таланууды хамтаруулан нэгэ сэгнэлтэ табигдаха.

Буряад хэлэн

Оролто үгэ

Хоёрдохи классхаа эхилжэ буряад хэлэнэй грамматика ба бэшэгэй дүрим үзэгдэхэ болоно. Эхин классуудта грамматика ба бэшэгэй дүримүүднээ эгээл хүнгэн мэдэсэнүүд оруулагданхай. Эхин классай нурагшад үгын фонетическэ бү ридэлтэй, зарим хэлэлгын хубинуудтай ба тэдэнэй шухала формонуудтай, мэдүүлэлэй гэшүүдтэй, бэшэгэй дүримүүдтэй танилсаха болоно.

Нурагшадые үгын лексическэ удха шанартай, олон ондоо болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдтэй практическаар танилсуулха. Нурагшад грамматикын болон бэшэгэй дүримүүдтэй танилсажа, хэлэ шудалан үзэлгэдэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдые түрэл түрэлөөрнь илгажа ба тэдэнээ зэргэсүүлэн хаража үзэхэ, тобшолол гаргаха шадабаритай болохо зэргэтэй.

Эхин классуудта үзэхэ программа гурбан бүлэгтэ хубаагдана: «Абяан ба үзэгүүд», «Үгэ», «Мэдүүлэл».

I. Абяанууд ба үзэгүүд.

Энэ бүлэгэй гол шухала ойлгосонуудые нурагшад нэгэдэхэ класста ойлгожо абана. Хоёрдохи класста бэшэгэй дүримүүд сооһоо гол шухалань түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ нуралга болоно. Эдэниие хоёрдохи класста ойлгуулбашье, гурбадахи класста бүри орёо шэнэ дүримүүдые хэрэглэжэ дабтаха, бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ «Абяан ба үзэгүүд» гэхэн бүлэг соо хэлэгдэхэн арга хэрэгсэл ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, нуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэ һэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшье зарим абяанууд үгүүлэгдээшһээ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана, худхана, набиша, тобишо, нягта, Цогто* г.м. үгэнүүдтэ **т, п, к** абяан дуулдаашье наань, тэдэнэй орондо **д.б, г** үзэгүүдые бэшэнэбди. Үшөө тиихэдэ *тамга, эмгэн, архан, нархан, халгай, тулга* г.м. үгэнүүдтэ **м, р, л** хашалгануудай хойно тодо бэшэ **а,о,э** аялгануудые бэшэнэгүйбди. Энэ дүрим гурбадахи класста үгын анхан нуурида тодо бэшэ түргэн аялгануудые бэшэхэ дүрим гарахадаа ойлгуулха болоно.

II. Үгэ

Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй. Харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинүүдые дүүргэхэ болоно.

Нурагшад үгэ гэшэ бодото байдалай элдэб юумэнүүдые харуулхан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно.

Үгын бүридэл гурбадахи класста үзэгдэхэ. Тиихэдэ нуури залгалта тухай ойлгуулаад, тэдэниие бэшэхэ дүримүүдтэйн танилсуулха. Үгын нуури соо тодо бэшэ түргэн аялгануудые, үгын һүүлдэ тодо бэшэ **ээ, эй** аялгануудые бэшэхэ дүримдэ анхарал табигдаха. Үгын үндэһэн ба суффикс тухай түрүүшын ойлгосо абаха болоно.

Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосонууд хоёрдохи классхаа эхилжэ үгтэнэ. Хэлэлгэ сооһоо **Хэн? Юун? Юу хэнэб? Ямар?** г.м. асуудалда харюусаһан үгэнүүдые оложо нуралга хадаа юумэ, шанар тэмдэг, үйлэ нэрлэхэн үгэнүүдтэй танилсуулна.

Гурбадахи класста «Юумэнэй нэрэ», «Тэмдэгэй нэрэ», «Глагол» гэхэн ойлгосонууд ба терминүүдые ойлгожо абаха.

Тус класста хэлэлгын хубинуудай удхые хүсэд h айнаар ойлгоод, саашань тэдэнэйнгээ зарим шэнжэнүүдтэй танилсаха. Жэшээн, юумэнэй нэрэнүүд хэлэлгэ соо ороходоо, бусад хэлэнүүдтэй холболдохын тула элдэб залгалтануудые абадаг (зохилдол, падеж тухай дурдангүй) гэжэ практическа ойлгохо, нэгэнэй ба олоной тоодо байһан юумэнэй нэрэнүүдтэй танилсаха.

Дүрбэдэхи классай хурагшад хэлэлгын хубинуудай (юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол) бусад формонуудтай танилсаха. Хурагшад юумэнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ хубилгажа хураха. Падежнүүдые асуудалаарнь илгаруулжа хураха. Падежэй залгалтануудтай танилсуулхадаа, дүримүүдыень ойлгуулаад, зүбөөр бэшүүлжэ хургаха. Юумэнэй нэрэ үзэлгэтэй хамта хойнонь дахуул үгэнүүдые хэрэглэхэ дүршэлтэй болгохо. Дахуул үгэнүүдые текст сооһоо оложо, мэдүүлэлнүүдые зохёоходоо, юумэнэй нэрэнүүдэй хойно таараха дахуул үгэ хэрэглэжэ хураха болоно.

Бэшэ хэлэлгын хубинууд (тэмдэгэй, тоогой, түлөөнэй) тон тобшохоноор ойлгуулагдаха. Эдэниие хэлэлгэ сооһоо оложо, аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ хураха. Түлөөнэй нэрэхээ гансал нюурай түлөөнэй нэрэтэй танилсуулха.

Тус классай хурагшад глагол тухай 3- дахи класста ойлгоһоноо үргэдхэхэ болоно. Глаголой хуури ба залгалтын аялгануудые бэшэхэ дүрим дабтажа, саашань глаголой гурбан сагууд тухай ойлгуулха.

Дахуул үгэнүүд, частицанууд, союзуудые эхин классуудта тусгаар үзэхэгүй.

III. Мэдүүлэл.

Эхин классуудай хурагшад иимэ гурбан янзын мэдүүлэлнүүдые ойлгожо абаха: 1) мэдүүлэлэй янзанууд: юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд тухай; 2) мэдүүлэлэй гэшүүд тухай; 3) мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй удхын холбоо тухай. Эдэ мэдээнүүдтэй хурагшад дүрбэн жэлэй туршада танилсаха болоно.

Нэгэдэхи классай хурагшад хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл илгажа шадаха дүршэлтэй болоно. Уншаха, хэлэхэдээ мэдүүлэлэй сэглэлтын тэмдэгүүдээрнь аянга, зогсолто хэжэ, уридшалан шүүмжэлгэ хэһэн хойноо тэдэнээ бэшэжэ шададаг болоно. Мэдүүлэлэй һүүлдэ точка табижа, эхиндэнь ехэ үзэг бэшэжэ хурана.

Хоёрдохи классай хурагшад «Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд» гэхэн ойлгосотой боложо, үгэнүүдые дуугаараа илгажа (удхын сохилто) хурана, дээрэ хэлэгдэхэн мэдүүлэлнүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр хэрэглэжэ хурана. Үшөө тиихэдэ нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүд гэхэн ойлгосотой болохо.

Гурбадахи классай хурагшад нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ гэхэн терминүүдтэй, мэдүүлэлэй юрын гэшүүдтэй (тэдэниие илгангүй) танилсажа, тэдэниие мэдүүлэл сооһоо илгаха дадалтай болохо.

Дүрбэдэхи классай хурагшад юрын гэшүүд (нэмэлтэ, элирхэйлэгшэ, ушарлагша) гэхэн терминүүдтэй танилсажа, мэдүүлэл сооһоо шухала ба юрын гэшүүдые илгажа шадаха, нэгэ түрэл ба нэгэ түрэл бэшэ гэшүүдые ойлгожо абаха. Бүхы дүрбэн классуудта үзэгдэхэн мэдүүлэлнүүдые хурагшад хэлэлгэ ба бэшэлгэдээ хэрэглэжэ шадаха дүршэлтэй болохо ёһотой. Шудалан үзэжэ байгаа грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үхибүүдэй ойлгодог, ханамжаяа тайлбарилжа, тобшолол хэжэ шададаг болохо гэхэн эрилтэ программа соо табигдана.

Жэлэй дүүрэхэдэ һурагшадай мэдэсэ ба шадабаринууд. 3 класс.

Буриад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- аялгануудай нугарал тухай ойлгосотой болохо
- ии - ы, ээ- эй аялган үзэгүүдэй бэшэлгэ тухай мэдэхэ;
- үгын анхан һуурида б, л, м, р хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялганай бэшэгдэхэ тухай;
- үгэнүүдэй бии бололго тухай, үгын бүридэл тухай суффикс, залгалта, анхан һуури, гараһан һуури;
- зөөлэн һууритай абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялган үзэг бэшэхэ тухай;
- юмэнэй нэрын падежнуудые ба тэдэнэй удха, үүргэ мэдэхэ;
- дахуул үгын үүргэ, тэрэнэй бэшэлгэ мэдэхэ;
- тэмдэгэй нэрын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай
- үйлэ үгын түхэлэй бии болоходо аялгануудые бэшэхэ тухай;
- үйлэ үгын сагууд: (мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй), тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ тухай;
- хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд тухай;
- мэдүүлэлэй юрын гэшүд тухай;
- бодомжолһон түхэлтэй текст тухай;
- фразеологимууд, омонимууд тухай;
- хэрэгэй саарһа, бэшэг бэшэхэ тухай.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдээндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэхэнээ, тэдээндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэхэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй тема хэлэхэ, зорилгыень табиха;

- багшатай сугтаа хуралсалай проблемнэ асуудал яаж шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгах, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгах, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ хураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойронишэ шуудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идеянь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргөнъ модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруюлан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнууды табиха.

ПРОГРАММА
ХОЁРДОХИ КЛАСС
Буряад хэлэн (34недели × 2ч= 68ч)

Нуралсалай жэлэй һүүлдэ 2- дахи классай һурагшад иимэ
мэдэсэ ба дүй дүршэлтэй болоһон байха:

- түргэн ба удаан аялгануудай, дифтонгнуудай, йотирована аялгануудай илгаае мэдэхэ;
- аялгануудай тааралдалые мэдэхэ;
- абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые мэдэхэ;
- мэдүүлэлэй дунда ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг үгэнүүдые мэдэхэ;
- мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые мэдэхэ;

Һурагшад иимэ шадабаритай болохо:

- багшын уншажа үгэхэдэ, 25 – 30 үгэтэй текстые алдуугүйгөөр, гоё сэбэрээр бэшэхэ;
- фонетическэ шүүлбэри хэхэ:
 - аялган хашалган хоёрые илгажа шадаха;
- түргэн ба удаан аялгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- хатуу ба зөөлөн хашалгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүдые оложо, тэрээн соохи үгэнүүдэй удхын холбоое асуудалаар олохо (аман үгөөр);
- хамтаараа табиган түсэбэй ёһоор (30 – 35 үгэтэй) нургалгын изложени бэшэжэ һураха;

ДУРИМӨӨР ШАЛГАГДАХАГҮЙ ҮГЭНҮҮД

Алфавит, аптека, алирхан, борбоосгой, боргооһон, бумбэгэ, велосипед, дабһан, долгин, жэргэмэл, жэрхи, зөөхэй, зэдэгэнэ, капуста, конторо, миисгэй, мылэ, мянган, нюрган, нюһан, онгосо, помидор, пальто, расписани, радио, сабхи, сагаалган, улаалзай, урьха, үгэрсэ, ульгэр, үндэһэн, фамилии, форточко, хартаабха, хилээмэн, хюмһан, хюрөө, һайндэр, һармагиһан, чемпион, шаазгай, шоколад, шэниисэ, элжэсэн, эрбээхэй, эльгэн, юбкэ, юһэн, яблока, ялаагана, ямаан, ялагар.

Хоёрдох классай һурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б.Дугарова **Буряад хэлэн 2 класс** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2010
- Багшын хэрэглэхэ номууд:
- Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад нургуулин программинууд, 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
- Э.Р. Раднаев **Буряад хэлэнэй фонетикэ** Улан - Үдэ «Бэлиг» хэблэл 2007
- С.Г. Будаин Ж.Д. Жамбуева Я.Ц. Ивахинова Ц.В. Лубсанова **Буряад хэлээр текстнүүд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2006
- С.Ц. Содномов **Диктантнуудай суглуулбари 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2002

• С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи**
Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992

III. Календарно-тематическое планирование курса «Буряад хэлэн» 2 класс.

№	Разделы и темы	Кол-во часов	Планируемая дата	Фактическая дата	Элементы содержания	Требования к уровню подготовленности учащихся	Примечание
§1 Мэдүүлэл (7 ч)							
1	Мэдүүлэл тухай дабталга	1			1. Мэдүүлэл тухай ойлгосо дабталга 2. Зурагай удхаар рассказ зохёолго (стр 4) 3. Даабари дүүргэхэ: № 1,2,3,4,6 стр 3 – 4 4.Багшын уншалга доро 2-3 мэдүүлэл бэшэлгэ	Хэлэлгыг мэдүүлэлнүүдтэ хубааж шадха. Хэн тухай, юун тухай хэлэгдэн үгэнүүд мэдүүлэл сооһоо илгха дадалтай болохо. Мэдүүлэл ехэ үзэгөөр эхилэн бэшэгдэдэг, мэдүүлэлэй һүүлдэ точка табижа һураха	№ 5стр6
2	Мэдүүлэл тухай дабталга	1			1. Мэдүүлэл тухай ойлгосо дабталга 2. Даабари дүүргэхэ: № 7,8,9,11,12стр6 – 8 3.Багшын уншалга доро 2-3 мэдүүлэл бэшэлгэ		№ 10стр8
3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.	1.			1. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд тухай ойлгосо үгтэнэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 13,14,15,16,18 стр9 – 12 3. Багшын уншалга доро 2-3 мэдүүлэл бэшэлгэ	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүдтэй (нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ) танилсалга. Мэдүүлэл соо шухала гэшүүд оложо шадха дадалтай болохо	№ 17стр11

4	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо	1			1. Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо тухай хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 19,20,21,22,24,25 стр13 – 16 3. Багшын уншалга доро 2-3 мэдүүлэл бэшэлгэ	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо тухай ойлгожо абаад, схемэ хэрэглэн харуулжа шадаха. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэһэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо. Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.	№ 23стр15
5	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл	1ч			1. Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл тухай ойлгосо үгтэхэ 2. Даабари дүүргэхэ: № 30,31,32 стр 19 – 20 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл тухай ойлгожо абаха; юрэ хөөрэхэн мэдүүлэлэй хойно точко табяад,бэшэхэ дадалтай болохо; Мэдүүлэл соо шухала гэшүүдые оложо шадаха ёһотой	№ 33стр20
6	Асууһан мэдүүлэл	1ч			1. Асууһан мэдүүлэл тухай ойлгосо үгтэхэ 2. Даабари дүүргэхэ: № 35,36,37,38 стр 22 - 24 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Асууһан мэдүүлэл тухай ойлгожо абаха, мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг асууһан тэмдэгтэй танилсаад, тэрэнээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үзэһэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдые зохёожо шадаха.	№ 40стр24
7	Шангадхаһан мэдүүлэл	1ч			1. Шангадхаһан мэдүүлэл тухай ойлгосо үгтэхэ 2. Даабари дүүргэхэ: № 39,41,42,43,46 стр 24 - 28 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Шангадхаһан мэдүүлэл тухай ойлгожо абаха, мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг шангадхаһан тэмдэгтэй танилсаад, тэрэнээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үзэһэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдые зохёожо	№ 45стр28

						шадаха.	
§2. Үгэ. Абьян ба үзэгүүд. (26 ч)							
8	Үгэ гэжэ юун бэ?	1ч			1. Үгэ тухай ойлгосо үгтэхэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 47,48,49 стр 29 - 31 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгэ гэжэ юун бэ? гэжэ ойлгохо, үгэ зохёожо шадаха	№ 50стр31
9	Аялган ба хашалган абьянууд.	1ч			1. Аялган ба хашалган абьянууд тухай хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 51,52,53 стр 32 - 33 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Аялган абьянуудые мэдэхэ; үгэ соо оложо шадаха; хашалган абьянуудые мэдэхэ; үгэ соо оложо шадаха.	№ 53стр33
10	Юун үе бии болгоноб?	1ч			1. Үе тухай ойлгосо үгтэнэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 54,55,56 57,58,59 стр 34 - 37 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Юун үе бии болгоноб? гэжэ мэдэхэ; үгэнүүдые үенүүдтэ таһалжа шадаха дадалтай болохо; шагай наадан тухай мэдэхэ	№ 60стр38
11 – 12	Үе таһалжа, шэнэ мүртэ нүүлгэ	2ч			1. Үе тухай хөөрэлдөөн. 2. Үе таһалжа, шэнэ мүртэ нүүлгэ тухай хөөрэлдөөн. 3. Даабари дүүргэхэ: № 61,62,63 65 стр 38 - 40 Даабари дүүргэхэ: № 66,67,68,70 стр 40 - 42 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгэнүүдые үеэрнь һалгааха. Үгэ таһалжа, нэгэ мүрһөө нүгөө мүртэ оруулжа һураха. Удаан аялгантай, дифтонгтой үгэнүүдые зүбөөр таһалжа, нүүлгэн бэшэжэ шадаха. Рассказ зохёожо шадаха	№ 64стр40 № 69стр42
13	Буряад алфавит	1ч			1. Буряад алфавит тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 71,72,73,75 76,77,78,79 стр 43 – 46	Алфавит сээжээр мэдэхэ. Словарь сооһоо багшын заабаряар хэрэгтэй үгэнүүдые алфавидай гуримаар буулгажа бэшэхэ.	№ 74стр44 № 80стр46

					3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ		
14	Үгэ юунһээ бүридэнэб?	1ч			1. Абяанууд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 81,82,83,84,85,87 стр 47 – 49 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ	Аялган абяануудые мэдэхэ; үгэ соо оложо шадаха; хашалган абяануудые мэдэхэ; үгэ соо оложо шадаха.	№ 86стр49
15	Түргэн ба удаан аялганууд	1ч			1. Түргэн ба удаан аялганууд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 88,89,91 стр 50 – 51 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ	Үгэ соо түргэн ба удаан аялгануудые зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ шадаха; Мэдүүлэл зохёожо шадаха	№ 90 стр51
16	Ай, ой, эй, уй, үй аялганууд	1ч			1. Ай, ой, эй, уй, үй аялганууд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 92, 93, 94, стр52 – 53 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ	Дифтонг абяануудые зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ шадаха; Рассказ зохёожо шадаха	№ 95 стр53
17	Йотирована үзэгүүд ямар бэ?	1ч			1. Йотирована үзэгүүд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 96, 97, 98, стр52 – 53 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ	Йотирована үзэгтэй үгэнүүдые бэшэжэ шадаха; Йотирована үзэгүүд хэды абяа үгэдэг бэ гэжэ мэдэхэ ёһотой.	№ 99 стр56
18 – 19	Аялганай тааралдал гэжэ юун бэ?	2ч			1. Эрэ,эмэ,эрсэ үзэгүүд тухай хөөрэлдөөн 2. Аялганай тааралдал гэжэ юун бэ? 3. Даабари дүүргэхэ: № 100, 101, 102 стр57 – 58 № 104, 105, 107 стр59 – 60	Эрэ, эмэ, эрсэ аялгануудые зүб илгажа, үгэ соо эрэ, эмэ аялгануудые холин худхангүй бэшэжэ хураха. Аялгануудай тааралдал тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.	№ 103 стр59 № 106 стр60

					4. Багшын уншалга доро үгэнүүдые ба мэдүүлэл бэшэлгэ		
20	Аялганай хубарил гэжэ юун бэ?	1ч			1. Аялгануудай хубарил тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 108, 109, 111, 112 стр 61 – 62 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Эрэ, эмэ, эрсэ аялгануудые зүб илгажа, үгэ соо эрэ, эмэ аялгануудые холин худхангүй бэшэжэ хураха. Аялгануудай хубарил тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.	№ 110 стр 62
21	Түргэн у – ү аялганууд	1ч			1. Үгын эхин үедэ у – ү аялгануудые бэшэхэ дүримтэй танилсалга 2. Даабари дүүргэхэ: № 113, 114, 116, 117 стр 63 – 64 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгын эхин үедэ у – ү аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.	№ 115 стр 64
22	Удаан уу – үү аялганууд	1ч			1. Удаан уу – үү аялгануудай бэшэлгын дүримтэй танилсалга 2. Даабари дүүргэхэ: № 118, 119, 120 стр 65 – 66 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгын эхин, дунда үедэ уу – үү аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха	№ 121 стр 66
23	Дифтонг уй – үй аялганууд	1ч			1. Үгын эхин ба хүүл үедэ уй – үй аялгануудые бэшэлгын дүримтэй танилсалга 2. Даабари дүүргэхэ: № 122, 123, 124, стр 66 – 67 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ	Үгын эхин ба хүүл үедэ уй – үй аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха	№ 125 стр 68

					4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		
24	Удаан ы – ии аялганууд	1ч			1. Дүримтэй танилсалга 2. Даабари дүүргэх: № 126, 128, 129 стр 68 – 70 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгын эхин ба һүүл үедэ удаан и – ы аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха	№ 127 стр 69
25 - 27	Удаан өө – ээ аялганууд	3ч			1. Дүримтэй танилсалга 2. Даабари дүүргэх: № 130, 132, 133, 134 стр 70 – 72 № 135, 136, 137, 138, 139 стр 72 – 74 № 141, 142, 143, 145 стр 75 – 76 3. Багшын уншалга доро үгэнүүдые бэшэлгэ 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгын һүүл үедэ удаан өө – ээ аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха	№ 131 стр 71 № 140 стр 74 № 144 стр 76
28	Хашалган абяанууд ба үзэгүүд	1ч			1. Хашалган абяанууд ба үзэгүүд тухай дабталга 2. Үгтэһэн үгэнүүдэй илгаа оло: хана – сана, хонхо – сонхо, шара – хара, буха – бута, таха – заха. 3. Даабари дүүргэх: № 146, 147, 149 стр 77 – 78 4. . Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Хашалган абяануудые нэрлэжэ шадаха; үгэ соо хашалган абяануудые оложо шадаха; хонгёо ба бүдэхи хашалган абяануудые илгаруулжа шадаха; Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэжэ шадаха.	№ 148 стр 78
29 - 30	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	2ч			1. Хатуу ба зөөлэн хашалганууд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэх: № 150, 151, 152, 154 стр 79 – 81.	Хашалганай хатуу ба зөөлэниие ойлгожо абаха; хашалганай зөөлэниие и, я, е, ё, ю үзэгүүдээр ба зөөлэн тэмдэгээр тэмдэглэлгы	№ 153 стр 81

					№ 155,157,158,159,160,161 стр 82 – 84. 3.Словарна диктант 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	ойлгожо абаад, алдуугүйгөөр бэшэжэ шадаха	№ 156 стр82
31	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Б хашалган	1ч			1. Үгэ соо б хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 162,163,164,165,167 стр 85 – 87. 3.Словарна диктант 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгэ соо б хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб? гэжэ мэдэжэ, зүбөөр алдуугүйгөөр бэшэхэ дадалтай болохо	№ 166 стр87
32	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Г хашалган	1ч			1. Үгэ соо г хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 168,170,171 стр 88 – 89. 3.Словарна диктант 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгэ соо г хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб? гэжэ мэдэжэ, зүбөөр алдуугүйгөөр бэшэхэ дадалтай болохо	№ 169 стр89
33	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Д хашалган	1ч.			1. Үгэ соо д хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 172,173,175,176 стр 90 – 91. 3.Словарна диктант 4. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Үгэ соо д хашалган ямараар үгүүлэгдэнэб? гэжэ мэдэжэ, зүбөөр алдуугүйгөөр бэшэхэ дадалтай болохо	№ 174 стр91
§3. АБТАҢАН ҮГЭНҮҮД. (4ч)							
34	Ямар үгэнүүд абтаһан үгэнүүд бэ?	1ч			1. Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо 2. Даабари дүүргэхэ: № 177,178, 180,181,182,183 стр 92 – 94 3. Багшын уншалга доро	Мэдүүлэл соо абтаһан үгэнүүдые оложо шадаха; Абтаһан үгэнүүдэй сохилтотой аялгание зүбөөр үгүүлжэ, дүрим баримталан бэшэжэ шадаха.	№ 179 стр93

					мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		
35 - 37	Абтаһан үгын һүүлэй аялганиее яагаад бэшэхэб?	3ч			1. Абтаһан үгын һүүлэй аялганиее яагаад бэшэхэб гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 184,185, 187,188, стр 95 – 97 № 189,190,191, 192 стр 97 – 98 № 193,194, 195,197,189 стр 98 – 99 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Мэдүүлэл соо абтаһан үгэнүүдые оложо шадаха; Абтаһан үгэнүүдэй сохилтотой аялганиее зүбөөр үгүүлжэ, дүрим баримталан бэшэжэ шадаха.	№ 186 стр96 № 192 стр98 № 196 стр99
§4. ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ. (9ч)							
38 - 39	Юумэнэй нэрэ гэжэ юун бэ?	2ч			1. Хэн? Юун? асуудалтай үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 198,199,200 стр 100 – 102 № 202,203,204 стр 102 – 103 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Мэдүүлэл соо Хэн? Юун? асуудалтай үгэнүүдые оложо шадаха; Рассказ зохёожо шадаха	№ 201 стр102 № 205 стр103
40 - 41	Юумэнэй нэрэ хэды юумэ тэмдэглэдэг бэ?	2ч			1. Юумэнэй нэрэ хэды юумэ тэмдэглэдэг бэ? гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 206, 207, 208, 209 стр 103 – 105 № 211,213,214 стр 105 – 106 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Юумэнэй нэрэнүүд нэгэнэй болон олоной тоодо хэрэглэгдэдэг гэжэ мэдэхэ; олоной тогой залгалтануудые оложо шадаха	№ 210 стр105 № 212 стр105
42 - 44	Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ?	3ч			1.Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ? гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 215, 216,217,218,219 221	Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ? гэжэ мэдэхэ; мэдүүлэл соо тусхайта нэрэнүүдые оложо шадаха	№ 220

					стр 107 - 110 № 222 223, 225,226 стр 110 – 112 № 227, 228,229,230,233,234 стр 112 – 115 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		стр109 № 225 стр111 № 232 стр114
45 – 46	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	2ч			1. Юундэ юумэнэй нэрэ хубилдаг бэ? гэжэ элирүүлэлгэ. 2. Даабари дүүргэхэ: № 235, 236, 237стр 116 – 118 № 239, 240, 241стр 119 3. 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Юундэ юумэнэй нэрэ хубилдаг бэ? гэжэ ойлгохо, хубилхадаа элдэб залгалтануудые абадаг гэжэ ойлгохо; тэрэ залгалтануудыень нэрлэжэ шадаха; юумэнэй нэрые үгтэһэн асуудалаар хубилгажа шадаха ёһотой; үгэнүүдэй холбоо оложо шадаха;	№ 238 стр118 № 241 стр 119
ҮЙЛЭ ҮГЭ. (4ч)							
47 – 50	Хэлэлгэ соо үйлэ үгэ хэрэгтэй гү?	4ч			1. Юу хэнэб? Яанаб? гэжэ асуудалда харюусадаг үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 242,243,244,245,246,248 стр 120 – 122 № 249, 251,252,253,254 стр 122 – 125 № 255, 256, 258,259,260 стр 126 – 127 № 261, 262, 263,264,265,266 стр 128 – 130 3.Багшын уншалга доро	Мэдүүлэл соо Юу хэнэб? Яанаб? гэхэн асуудалтай үгэнүүдые оложо шадаха; Мэдүүлэл соо шухала гэшүүдые оложо шадаха ёһотой Зурагай удхаар рассказ зохёожо шадаха	№ 247 стр 122 № 250 стр 124 № 257 стр 126 № 267 стр 130

					мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		
§ 6. ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ. (4ч)							
51 – 54	Тэмдэгэй нэрэ гэжэ ямар үгэнүүд бэ?	4ч			1. Ямар? гэжэ асуудалда харюусадаг үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн 2. Даабари дүүргэхэ: № 268, 269,270,271,272,273 стр 131 – 133 № 275,276,277,278,279,280 стр 134 – 136 № 282,283,284,285,286,287 стр 136 – 138 № 289,290,291,292,293 стр 139 – 142 3.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Мэдүүлэл соо тэмдэгэй нэрэ оложо шадаха; хэлэлгэдээ тэмдэгэй нэрэ хэрэглэн хэлэжэ шадаха; рассказ зохёожо шадаха	№ 274 стр 133 № 281 стр 136 № 288 стр 139 № 294 стр 142
§ 7. УГЫН ҮНДЭН. ТҮРЭЛ ҮГЭНҮҮД. (4ч)							
55 – 58	Түрэл үгэнүүд. Угын үндэн.	4ч			1. Түрэл үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн. 2. Угын үндэнэ ололго. 3. Даабари дүүргэхэ: № 295,296,297,298,299,300,301 стр 143 – 145 № 303,304,305,306,307 стр 146 – 148 № 309, 310,311,312,313 стр 149 – 151 № 315, 316, 318, 319,320 стр 149 – 151 4. Багшын уншалга доро	Угын үндэн, түрэл үгэнүүд, нэгэ үндэнэтэ үгэнүүд, тэдэнэй суффикснууд тухай найнаар ойлгожо абаха. Үгэнүүдые бүридэлөөрнь илгажа шадаха	№ 302 стр 146 № 308 стр 148 № 314 стр 152 № 317 стр 153

					мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		
§ 8. ХЭЛЭЛГЭ. (5ч)							
59	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Монолог ба диалог.	1ч			1. Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? гэжэ элирүүлгэ 2. Даабари дүүргэхэ: №321,322,323,324,325,326,327,328 № 330 стр 155 – 159 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? гэжэ ойлгохо; монолог диалог хоёрые илгаруулжа шадаха; , хубинуудта хубааж шадаха; текстын янза элирүүлжэ шадаха; абзац тухай мэдэхэ.	№ 329 стр 160
60	Текст гэжэ юун бэ?	1ч			1. Текст тухай хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 330,331,332,333,334 стр 162 – 164 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Текст юун бэ; гэжэ мэдэхэ ; текстэдэ нэрэ үгэжэ шадаха.	№ 335 стр 164
61	Абзац гэжэ юун бэ?	1ч			1. Абзац тухай хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 336,337,338,339,340 стр 165 – 168 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Абзац тухай ойлгожо абаха; текстые хубинуудта хубааж шадаха;	№ 341 стр 169
62 - 63	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ?	2ч			1.Текст ямар янзатай байдаг бэ? гэжэ хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 343,344,345,346,347 стр 170 – 173 № 349,350,351,352,353,355 стр 174 – 177 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ? гэжэ мэдэхэ; тиимэ янзатай текст зохёожо шадаха;	№ 348 стр 173 № 354 стр 177
§ 9. ХЭЛЭЛГЫН НЮУСАНУУД. (3ч)							
64	Фразеологизм гэжэ	1ч			1. Фразеологизм тухай хөөрэлдөөн.	Фразеологизм гэжэ мэдэхэ ;	№ 360

	юун бэ?				2. Даабари дүүргэхэ: № 356,357,358,359 стр 179 – 181 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	хэлэндээ хэрэглэжэ шадаха;	стр 181
65 – 66	Тогтомол холбоо үгэнүүд	2ч			1. Тогтомол холбоо үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн. 2. Даабари дүүргэхэ: № 361,362,363,364 стр 182 – 183 № 366,368,369,370 стр 185 – 188 3. Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Тогтомол холбоо үгэнүүдые мэдэхэ; хэлэндээ хэрэглэжэ шадаха;	№ 365,367 стр 184,185 № 371 стр 189
ЖЭЛ СОО ҮЗЭҺЭНӨӨ ДАБТАЛГА (2ч)							
67 - 68	Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга. Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ тухай дабталга Мэдүүлэл тухай үзэһэнөө дабталга	2ч			1. Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга. 2. Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ тухай дабталга 3. Мэдүүлэл тухай үзэһэнөө дабталга 4. Даабаринуудые дүүргэхэ 5.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ	Абяанууд, үе, үгэ ба мэдүүлэл тухай мэдэхэ; зүб бэшэлгын дүримүүдые мэдэхэ; абяануудай ба синтаксическа шүүлбэри хэжэ шадаха; мэдүүлэл ба рассказ зохёожо шадаха	

ПРОГРАММА
ГУРБАДАХИ КЛАСС
Буряад хэлэн (34недели × 3ч= 102ч)

Хоёрдохи класста үзэхэнөө дабталга (1ч)

Абьяан ба үзэгүүд (15ч)

Аялганай тааралдал ба хубарил. Түргэн ба удаан аялганууд. Аялгануудай нугарал: **ЭЭ - ЭЙ, ӨӨ - ЭЭ** зүб бэшэлгэ. Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые (**а, о, э**) зүб бэшэлгэ. Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд, тэдэнэй илгаань.

Үгын бүридэл (13ч)

Үгын һуури ба залгалта. Үгын анхан һуурида бэшэгдэдэггүй тодо бэшэ түргэн аялганууд (**р, л, м, б** хашалгануудай хойно).

Үгын үндэһэн ба суффикс. Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд. Суффикснуудые зүбөөр хэрэглэжэ, бэшэжэ шадаха.

Үгын бүридэлөөр шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Хэлэлгын хубинууд (40ч)

Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол, дахуул үгэнүүд.

ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ (14ч). Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудалнууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо. Мэдүүлэл соо ондоо үгэнүүдтэй холболдожо, юумэнэй нэрын һүүл залгалтануудые абадаг тухай ойлгосо (асуудануудаар). Дахуул үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ дадалтай болохо.

ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ (8ч). Тэмдэгэй нэрын удха шанар ба асуудал. Тэмдэгэй нэрэнүүдые хэлэлгэ соо, бэшэгтэ хэрэглэжэ һураха. Текст, шүлэг сооһоо тэмдэгэй нэрэнүүдые оложо шадаха.

ГЛАГОЛ (18ч). Глаголой удха шанар ба асуудалнууд. Глаголой һуури ба залгалта тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ.

Мэдүүлэл соо глаголнуудые зүбөөр хэрэглэжэ һураха. Адлирхуу ба харша удхатай үгэнүүд. Глаголнуудые хэлэлгэ соо, бэшэлгэдэ хэрэглэжэ һураха.

Морфологическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Мэдүүлэл (14ч).

Хоёрдохи класста үзэхэнөө дабталга. Юрэ хөөрэнэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэнэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа һураха.

. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэнэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.

Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Текст (8ч)

Текст, текстые хубинуудта хубаажэ шадаха, фразеологизм олохо, хэлэлгэдээ хэрэглэхэ.

Үзэхэнөө дабталга (4ч)

Нуралсалай жэлэй һүүлдэ 3- дахи классай һурагшад иимэ мэдэсэ ба дүршэлтэй болоһон байха:

– аялганай тааралдал, һубарил ба нугаралы, үгын һуури ба залгалты, үндэһэн ба суффиксы, үзэһэн хэлэлгын хубинууды, мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүды.

Һурагшад иимэ шадабаритай болохо:

- багшын уншажа үгэхэдэ, 40 – 45 үгэтэй текстые алдуутгүйгөөр, сэбэр гоёор бэшэхэ;
- үгын һүүлэй ээ- эй, ээ- өө аялганууды зүбөөр хэрэглэхэ;
- юумэнэй нэрэнүүды олоной тоодо зүбөөр хэрэглэхэ;
- тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ соогоо зүбөөр хэрэглэхэ;
- мэдүүлэлнүүдэй һүүлдэ асууһан ба шангадхаһан тэмдэгүүды зүбөөр табижа шадаха;
- интонаци баримталан, мэдүүлэлнүүды илгахэ;
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүды оложо шадаха;
- багшын уншажа үгэһэн текстдэ түсэб өөрөө табяад (50-60үгэтэй), хургалгын изложени бэшэхэ
- багшын хэлэжэ үгэһэн темэдэ гү, али хараһан, дуулаһан юумэн тухайгаа богонихон сочинени бэшэжэ шададаг болохо.

ДҮРИМӨӨР ШАЛГАГДАХАГҮЙ ҮГЭНҮҮД

Автобус, агнуури, амһарта, батагана, библиотекэ, богоһо, булаабха, гулабхаа, гүзээн, дальбараа, добуун, жэрхи, замбуулин, зумбараан, илааһан, инзаган, календарь, комбайн, космонавт, лагерь, ламбагай, медаль, морхооб, мұльһэн, миисгэй, нюсэгэн, нааданхай, ниислэл, огород, омоли, онголо, оньһон, портрет, пулаад, пезишэн, расписани, республика, сабишалан, саад, сабхи, суурьян, сагаалха, сэтгүүл, театр, телевизор, таабари, түхэриг, уржадэр, уляангир, урьха, үгэрсэ, үндэһэн, үльгэр, хиртиисэ, хоолос, хэрэлсы, һалхин, һолоомо, һоёо, һармагшан, һонгино, цирк, чемпион, часы, шоргоолжон, шофёр, шэлбүүһэн, эрхы, эльгэн, эрбээхэй, ээзгэй, юртэмсэ, юбкэ, юлхэгэр, яблока, ялаагана, ябагаар.

Гурбадахи классай һурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Б.Б. Батоев, Ц.Б. Будаев, В.Ц. Нимацыренова

Буряад хэлэн Улан - Үдэ «Бэлиг» 2003

Багшын хэрэглэхэ номууд:

- Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ.** Буряад хургуулиин программнууд, 1 – 4 классууд Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
- Э.Р. Раднаев **Буряад хэлэнэй фонетикэ** Улан - Үдэ «Бэлиг» хэблэл 2007
- С.Г. Будаин Ж.Д. Жамбуева Я.Ц. Ивахинова Ц.В. Лубсанова **Буряад хэлээр текстнүүд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2006
- С.Ц. Содномов **Диктантнуудай суглуулбари 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2002
- С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи** Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992

Календарно-тематическое планирование по родному языку (3 класс, 3 ч)

№	Разделы и темы	Характеристика деятельности учащихся	Количество часов	Планируемая дата	Фактическая дата	Домашнее задание	Примечание
Нуралсалай шэнэ жэлээр!							
1	Хоёрдохи класста үзэхэнөө дабталга		1ч				
Абяан ба үзэгүүд (15ч)							
2-4	Абяан ба үзэгүүд Алфавит, аялган ба хашалган, аялган абяануудай илгаа.	Алфавидай гуримаар бэшэхэ, аялган ба хашалган абяануудые илгахэ, аялган абяануудые бүлэг болгон хубааха.	3ч				
5-6	Үгэ соо аялганууд яжа тааралданаб?	Аялган абяануудые илгахэ, тааралдал элирүүлхэ, бэшэлгэдээ хэрэглэн зүб бэшэхэ	2ч				
7	Аялган ямар гуримаар хубаридаг бэ?	Аялган абяануудай хубарил хэрэглэн үгэнүүдые зүб бэшэхэ	1ч				
8-10	Аялганай нугарал гэжэ юун бэ?	Аялган абяануудай нугарал хэрэглэн үгэнүүдые зүб бэшэхэ	3ч				
11	Аялгануудые зүб бэшэхэ үшөө ямар дүримүүд бииб?		1ч				
12	Үгын хаана ИИ – Ы үзэгүүдые бэшэхэб?	Үгын хаана ИИ – Ы үзэгүүдые бэшэхэб гэжэ элирүүлнэ, иимэ аялгануудтай үгэ бэшэнэ	1ч				

13	Үгын хаана өө – ээ үзэгүүдые бэшэхэб?	Үгын хаана өө – ээ үзэгүүдые бэшэхэб гэжэ элирүүлнэ, иимэ аялгануудтай үгэ бэшэнэ	1ч				
14-16	Үгын хаана ЭЭ – ЭЙ үзэгүүдые бэшэхэб?	Үгын хаана ЭЭ – ЭЙ үзэгүүдые бэшэхэб гэжэ элирүүлнэ, иимэ аялгануудтай үгэ бэшэнэ	3ч				
Үгын бүридэл (13ч)							
17-19	Шэнэ үгэнүүд яажа бии болоноб? Үндэһэн, суффикс.	Шэнэ үгэнүүд яажа бии болоноб гэжэ элирүүлнэ, үгын бүридэлөөрнь шүүлбэри хэнэ	3ч				
20-21	Мэдүүлэл соо үгэ яажа хубилнаб? Үндэһэн, суффикс, залгалта	Мэдүүлэл соо үгэ яажа хубилнаб гэжэ элирүүлнэ, үгын бүридэлөөрнь шүүлбэри хэнэ	2ч				
22-23	Гараһан һуури гэжэ юун бэ? Үндэһэн, суффикс, залгалта, гараһан һуури	Гараһан һуури гэжэ юун бэ гэжэ элирүүлнэ, үгын бүридэлөөрнь шүүлбэри хэнэ	2ч				
24-26	Үгын анхан һуурида Б, Л, М, Р хашалгануудай хойно тодо бэшэ аялганууд бэшэгдэдэг гү?	Үгын анхан һуурида Б, Л, М, Р хашалгануудай хойно тодо бэшэ аялганууд бэшэгдэдэг гү гэжэ элирүүлнэ, иимэ хашалгануудтай үгэ зүбөөр бэшэнэ	3ч				
27-29	Үзэһэнөө дабталга ба бэхижүүлгэ		3ч				
Абтаһан үгэнүүд. (5ч)							
30-34	Абтаһан үгэнүүд.	Ямар үгэнүүд абтаһан үгэнүүд болоноб гэжэ элирүүлнэ, абтаһан үгын бэшэлгын дүрим элирүүлнэ, үгэ зүбөөр бэшэнэ	5ч				
Хэлэлгын хубинууд Юүмэнэй нэрэ ба дахуул үгүүд (14ч)							
35	Хэлэлгын хубинууд Юүмэнэй нэрэ, тэмдэгэй	Мэдүүлэл сооһоо хэлэлгын хубинуудые илгана	1ч				

	нэрэ, үйлэ үгэ						
36	Юумэнэй нэрэ тухай юу мэдэхэбта?	Юумэнэй нэрэ тухай мэдэнэ, юумэнэй нэрэ оложо шадана.	1ч				
37	Олоной тоодо юумэнэй нэрэ ямар залгалтануудые абадаг бэ?	Олоной тоодо юумэнэй нэрэ ямар залгалтануудые абадаг бэ гэжэ элирүүлнэ, юумэнэй нэрые нэгэнэй ба олоной тоодо харуулна.	1ч				
38	Юумэнэй нэрын түхэлнүүд ямар нэрэтэйб?	Юумэнэй нэрын түхэлнүүд ямар нэрэтэйб гэжэ элирүүлнэ.	1ч				
39	Нэрын падеж.	Нэрын падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно.	1ч				
40	Хамаанай падеж.	Хамаанай падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые хамаанай падеждэ зохилдуулна	1ч				
41	Зүгэй падеж.	Зүгэй падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые зүгэй падеждэ зохилдуулна	1ч				
42	Үйлын падеж.	Үйлын падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые үйлын падеждэ зохилдуулна	1ч				
43	Зэбсэгэй падеж.	Зэбсэгэй падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые зэбсэгэй падеждэ зохилдуулна	1ч				
44	Хамтын падеж.	Хамтын падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые хамтын падеждэ зохилдуулна	1ч				
45	Гаралай падеж	Гаралай падеждэ байһан үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, үгые гаралай падеждэ зохилдуулна	1ч				
46-48	Дахуул үгэ гэжэ юун бэ?	Дахуул үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	3ч				
Тэмдэгэй нэрэ (8ч)							
49-52	Тэмдэгэй нэрэ хэлэлгэ соо хэрэгтэй юм гү?	Тэмдэгэй нэрэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	4ч				
53-56	Тэмдэгэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болодог бэ?	Тэмдэгэй нэрэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	4ч				

Үйлэ үгэ (18ч)							
57-58	Үйлэ үгэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	2ч				
59-62	Ямар ушарта үйлэ үгэнүүдэй һуурида тодо бэшэ түргэн а, о,э аялган бэшэгдэнэгүйб?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	4ч				
63	Үйлэ үгэнүүд ямар сагуудые харуулдаг бэ?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ, үйлэ үгэнүүд ямар сагуудые харуулдаг бэгэжэ элирүүлхэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч				
64-66	Ямар түхэлтэй үйлэ үгэнүүд мүнөө саг харуулдаг бэ?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ, үйлэ үгэнүүд ямар сагуудые харуулдаг бэгэжэ элирүүлхэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	3ч				
67-69	Ямар үйлэ үгэнүүд үнгэрһэн саг харуулдаг бэ?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ, үйлэ үгэнүүд ямар сагуудые харуулдаг бэгэжэ элирүүлхэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	3ч				
70-74	Ямар үйлэ үгэнүүд ерээдүй саг харуулдаг бэ?	Үйлэ үгэ мэдүүлэл сооһоо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ, үйлэ үгэнүүд ямар сагуудые харуулдаг бэгэжэ элирүүлхэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	5ч				
Мэдүүлэл (14ч)							
75-77	Мэдүүлэл юу харуулдаг бэ?	Текст сооһоо мэдүүлэл илгахэ. Хэн, юун тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илган олохо Мэдүүлэл тухай ойлгосо бэхижүүлхэ, мэдүүлэл зохёожо шадаха.	3ч				
78-82	Мэдүүлэлнүүд ямар илгаатайб?	Юрэ хөөрөһэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд ые илгажа хэлэлгэдээ хэрэглэхэ.	5ч				

83-85	Мэдүүлэл соохи үгэнүүд яаж холболдоноб?	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэхэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа һураха.	3ч				
86-88	Мэдүүлэл соо ямар юрын гэшүүдые илгажа болохоб?	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэхэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо. Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.	3ч				
Текст (4ч)							
89-93	Текст	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ? гэжэ мэдэхэ; тиимэ янзатай текст зохёожо шадаха; текстые хубинуудта хубааж, түсэб табиha.	4ч				
Фразеологизмууд (4ч)							
94-98	Фразеологизмууд. зурагаар худэлмэри.	Текст сооһоо фразеологизм оложо шадаха, хэлэлгэдээ хэрэглэхэ.	4ч				
99-102	Үзэхэнөө дабталга. Шалгалтын худэлмэри.		4ч				

**ПРОГРАММА
ДҮРБЭДЭХИ КЛАСС
Буряад хэлэн (34недели × ч= 68ч)**

Хэлэлгын хубинууд (48ч)

Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол, дахуул үгэнүүд.

ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ (20ч). Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудалнууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо. Мэдүүлэл соо ондоо үгэнүүдтэй холболдожо, юумэнэй нэрын һүүл залгалтанууды абадаг тухай ойлгосо (асуудануудаар). Дахуул үгэнүүды зүбөөр хэрэглэхэ дадалтай болохо.

ТҮЛӨӨНЭЙ НЭРЭ (5ч)

ГЛАГОЛ (8ч). Глаголой удха шанар ба асуудалнууд. Глаголой һуури ба залгалта тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ.

Мэдүүлэл соо глаголнууды зүбөөр хэрэглэжэ һураха. Адлирхуу ба харша удхатай үгэнүүд. Глаголнууды хэлэлгэ соо, бэшэлгэдэ хэрэглэжэ һураха.

Морфологическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ (5ч). Тэмдэгэй нэрын удха шанар ба асуудал. Тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ соо, бэшэгтэ хэрэглэжэ һураха.

Текст, шүлэг сооһоо тэмдэгэй нэрэнүүды оложо шадаха.

ТООГОЙ НЭРЭ (5ч)

НАРЕЧИ (5ч)

Мэдүүлэл (15ч).

Хоёрдохи класста үзэһэнөө дабталга. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэхэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа һураха.

. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүды илгажа, үзэһэн грамматическа формонууды хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.

Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Үзэһэнөө дабталга (5ч)

**Нуралсалай жэлэй һүүлдэ 4- дахи классай һурагшад иимэ
мэдэсэ ба дүршэлтэй болоһон байха:**

– аялганай тааралдал, һубарил ба нугаралые, үгын һуури ба залгалты, үндэһэн ба суффиксы, үзэһэн хэлэлгын хубинууды, мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүды.

Һурагшад иимэ шадабаритай болохо:

- багшын уншажа үгэхэдэ, 50– 70 үгэтэй текстые алдуугүйгөөр, сэбэр гоёор бэшэхэ;
- үгын һүүлэй ээ- эй, ээ- өө аялганууды зүбөөр хэрэглэхэ;
- юумэнэй нэрэнүүды олоной тоодо зүбөөр хэрэглэхэ;
- тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ соогоо зүбөөр хэрэглэхэ;
- мэдүүлэлнүүдэй һүүлдэ асууһан ба шангадхаһан тэмдэгүүды зүбөөр табижа шадаха;
- интонаци баримталан, мэдүүлэлнүүды илгахэ;
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүды оложо шадаха;
- багшын уншажа үгэһэн текстдэ түсэб өөрөө табяад (50-60үгэтэй), һургалгын изложени бэшэхэ
- багшын хэлэжэ үгэһэн темэдэ гү, али хараһан, дуулаһан юумэн тухайгаа богонихон сочинени бэшэжэ шададаг болохо.

ДҮРИМӨӨР ШАЛГАГДАХАГҮЙ ҮГЭНҮҮД

Алаяһан, амбаар, базаар, баллуур, баржыха, бишыхан, гулабхаа, гүрөөһэн, гүбээ, дальбараа, долёобор, жалжагы, жиихэ, жараахай, замбуулин, зомгоол, игаабари, лимбэ, мангир, мүнөөдэр, нариихан, ниислэл, нягта, найрамдал, онгосо, ооһор, омоли, нүсхэгэр, сухаари, сагаалган, тармуур, таабай, түрүүлэгшэ, улаалзай, үбгээжөөл, үгэрсэ, үндэһэн, хандагай, хюмһан, һаалиһан, һархяаг, шидам, шираг, эрбээхэй, элжэгэн, ээрсэг, ээзгэй, юрөөл, юртэмсэ, ямаан.

Дүрбэдэхи классай һурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Б.Б. Батоев, Ц.Б. Будаев, В.Ц. Нимацыренова

Буряад хэлэн Улан - Үдэ «Бэлиг» 2003

Багшын хэрэглэхэ номууд:

- Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ.** Буряад һургуулийн программнууд, 1 – 4 классууд Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
- Э.Р. Раднаев **Буряад хэлэнэй фонетикэ** Улан - Үдэ «Бэлиг» хэблэл 2007
- С.Г. Будаин Ж.Д. Жамбуева Я.Ц. Ивахинова Ц.В. Лубсанова **Буряад хэлээр текстнүүд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2006
- С.Ц. Содномов **Диктантнуудай суглуулбари 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2002
- С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи** Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992

Календарно – тематическое планирование по родному языку (4 класс)

№	Разделы и темы	Характеристика деятельности учащихся	Количество часов	Планируемая дата	Фактическая дата	Домашнее задание	Примечание
Юумэнэй нэрэ ба дахуул үгэнүүд. (23ч)							
1	Хэлэлгын ямар хубинуудыг мэдэхэбта? Юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, үйлэ үгэ тухай дабтаха	Юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, үйлэ үгэ мэдүүлэл соо олоно; мэдүүлэл соо точконуудай орондо таараха хэлэлгын хуби табина, мэдүүлэл зохёоно	1ч			Упр 8	
2	Алибаа юумэ нэрлэн үгэнүүд ямар хэлэлгын хуби болоноб? Юумэнэй нэрэ тухай дабталга	Юумэнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно; мэдүүлэлэй шухала гэшүүдыг олоно;	1ч			Упр 14	
3	Юумэнэй нэрэ ямар тоодо хэрэглэгдэдэг бэ?	Нэгэнэй ба олоной тоодо байһан юумэнэй нэрыг мэдүүлэл сооһоо олоно; юумэнэй нэрыг нэгэнэй ба олоной тоодо харуулна.	1ч			Упр 20	
4	Юумэнэй нэрэнүүд бултадаа олоной тоодо хэрэглэгдэг гү?	Олоной тоодо хэрэглэгдэггүй юумэнэй нэрэ нэрлэнэ	1ч			Упр 24	
5-6	Зохилдол гэжэ юун бэ? Юумэнэй нэрын зохилдол, 7 падежнүүд	Юумэнэй нэрын 7 падежнүүдыг мэдэхэ, юумэнэй нэрыг зохилдуулна, зохилдолой залгалта илгaha	2ч			Упр 30, 33	
7	Юумэнэй нэрын зохилдохо нэгэдэхи арга.	Юумэнэй нэрын зохилдохо нэгэдэхи арга хэрэглэжэ зохилдуулна, залгалтануудыг илгажа шадана.	1ч			Упр 37	
8-9	Зохилдолой хоёрдохи аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб?	Зохилдолой хоёрдохи аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб гэжэ ойлгохо, залгалтануудыг илгажа шадана.	2ч			Упр 43, 47	
10	Зохилдолой гурбадахи	Зохилдолой гурбадахи аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб	1ч			Упр 51	

	аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб?	гэжэ ойлгохо, залгалтануудыень илгажа шадана.					
11-12	Олоной тоогой түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд яажа зохилдодог бэ?	Олоной тоогой түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд яажа зохилдодог бэгэжэ олоно, залгалтануудыень илгажа шадана.	2ч			Упр 54	
13	Нэрын падеждэ хэрэглэгдэһэн юумэнэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	Нэрын падеждэ хэрэглэгдэһэн юумэнэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб гэжэ хэлэнэ.	1ч			Упр 59	
14	Хамаанай падежэй юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ямар үүргэтэйб?	Хамаанай падежэй юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ямар үүргэтэйб гэжэ мэдэхэ, эдэ үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана	1ч			Упр 65	
15	Зүгэй падеж. Хэндэ? Юундэ? Хаана?	Зүгэй падежэй юумэнэй нэрэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 71	
16	Нэрын ба үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүдые яажа илгахаб?	Нэрын ба үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүдые илгажа шадаха	1ч			Упр 74	
17-18	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүд үйлын падеждэ ямар түхэлтэйб?	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүд үйлын падеждэ ямар түхэлтэйб гэжэ мэдэхэ	2ч			Упр 78	
19	Зэбсэгэй падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд ямар залгалтануудые абанаб?	Зэбсэгэй падежэй юумэнэй нэрэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 83	
20-21	Хамтын ба гаралай падежнүүд.	Хамтын ба гаралай падежнүүдтэ байһан юумэнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	2ч			Упр 89	
22-23	Дахуул үгэнүүд ямар үүргэтэйб?	Дахуул үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ;	2ч			Упр 96, 98	

Түлөөнэй нэрэ. (7ч)									
24	Түлөөнэй нэрэ гэжэ юун бэ? Түлөөнэй нэрэ, нэгэнэй ба олоной тоогой түлөөнэй нэрэнүүд.	Түлөөнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч				Упр 105		
25-26	Түлөөнэй нэрэ хэды нюур харуулдаг бэ?	Түлөөнэй нэрэ нюураарнь илгах, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	2ч				Упр 111		
27-30	Түлөөнэй нэрэнүүд яаж зохилдодог бэ?	Түлөөнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ зохилдуулна, мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	4ч				Упр 116, 120, 123		
Үйлэ үгэ. (14ч)									
31	Үйлэ үгэнүүд бэшэ хэлэлгын хубинуудһаа юүгээрээ илгаатайб?.	Үйлэ үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч				Упр 128		
32-33	Үйлэ үгэ ямар гурбан сагтайб? Саг бүхэниинь яаж илгаруулхаб?	Үйлэ үгэ сагаарнь илгаруулна, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	2ч				Упр 130		
34-36	Үйлэ үгэнүүдэй залгалта зүб бэшэхэ ямар дүрим бииб?	Үйлэ үгэнүүдэй залгалтыг дүрим хэрэглэн зүб бэшэнэ	3ч				Упр 135, 137		
37-39	Үйлэ үгэнүүдэй нюур яаж харуулагдадаг бэ?	Үйлэ үгэнүүдэй нюур харуулһан частица илгана, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ,	3ч				Упр 145, 147		
40-41	Буруушааһан частицануудые үйлэ үгэнүүдтэй яаж бэшэхэб?	Буруушааһан частицануудые үйлэ үгэнүүдтэй хэрэглэн бэшэнэ, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	2ч				Упр 157		
42-44	Үйлэ үгэнүүдтэй үшөө ямар частицанууд хэрэглэгдэдэг бэ?	Үйлэ үгэнүүдтэй аминдаа хэрэглэгдэдэг частицануудые олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	3ч				Упр 165		
Тэмдэгэй нэрэ. (6ч)									

45-50	Тэмдэгэй нэрэ тухай юу мэдэхэбта?	Тэмдэгэй нэрые мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	6ч			Упр 170, 175, 178, 186, 191	
Тоогой нэрэ. (6ч)							
51-52	Тоогой нэрэ гэжэ юун бэ?	Тоогой нэрые тоолоһон ба дугаарлаһан гэжэ илгаруулна, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	2ч			Упр 194, 198	
53-57	Тоогой нэрэ ямар һууритайб?	Тоогой нэрэ нэрлэнэ, зүбөөр бэшэнэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	4ч			Упр 211	
Наречи (6ч)							
58	Наречи гэжэ ямар хэлэлгын хубиб?	Наречиин лексическэ удха, Наречиие мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 215	
59-60	Наречи мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	Наречи мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб гэжэ мэдэхэ, доогуурнь зурана.	2ч			Упр 219	
61-63	Наречинүүд юу харуулдаг бэ?	Наречинүүдэй илгарал мэдэхэ.	3ч			Упр 222, 226, 233	
Мэдүүлэл (15ч)							
64-68	Мэдүүлэл хэлэлгын гол единица болоно гү?	Текст сооһоо мэдүүлэл илгаха. Хэн, юун тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илган олохо Мэдүүлэл тухай ойлгосо бэхижүүлхэ, мэдүүлэл зохёожо шадаха. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд ые илгажа хэлэлгэдээ хэрэглэхэ. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэхэн грамматическа формонууды хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.	5ч			Упр 240, 243, 247, 253, 256	
69-73	Нэгэ түрэл гэшүүд гэжэ ямар гэшүүд бэ?	Нэгэ түрэл гэшүүды мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	5ч			Упр 263, 264, 271,	

						275, 281	
74- 75	Хэлэлгын нюусанууд		2ч				
76	Хэлэлгэ ямар стильтэйб?	Хэлэлгын стилийн талааа янзанууд (яряанай, номой, уран хайханай).	1ч				
77- 78	Уран хайханай стилиин хэлэлгэ юугээрээ ондооб?		2ч				
79- 85	Үзэхэнөө дабталга		6 ч				

Календарно – тематическое планирование по родному языку (4 класс, 2 ч)

№	Разделы и темы	Характеристика деятельности учащихся	Количество часов	Планируемая дата	Фактическая дата	Домашнее задание	Примечание
Юумэнэй нэрэ ба дахуул үгэнүүд. (20ч)							
1	Хэлэлгын ямар хубинуудыг мэдэхэбта? Юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, үйлэ үгэ тухай дабтаха	Юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, үйлэ үгэ мэдүүлэл соо олоно; мэдүүлэл соо точконуудай орондо таараха хэлэлгын хуби табина, мэдүүлэл зохёоно	1ч			Упр 8	
2	Алибаа юумэ нэрлэһэн үгэнүүд ямар хэлэлгын хуби болоноб? Юумэнэй нэрэ тухай дабталга	Юумэнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно; мэдүүлэлэй шухала гэшүүдыг олоно;	1ч			Упр 14	
3	Юумэнэй нэрэ ямар тоодо хэрэглэгдэдэг бэ?	Нэгэнэй ба олоной тоодо байһан юумэнэй нэрыг мэдүүлэл сооһоо олоно; юумэнэй нэрыг нэгэнэй ба олоной тоодо харуулна.	1ч			Упр 20	
4	Юумэнэй нэрэнүүд бултадаа олоной тоодо хэрэглэгдэг гү?	Олоной тоодо хэрэглэгдэггүй юумэнэй нэрэ нэрлэнэ	1ч			Упр 24	
5-6	Зохилдол гэжэ юун бэ? Юумэнэй нэрын зохилдол, 7 падежнүүд	Юумэнэй нэрын 7 падежнүүдыг мэдэхэ, юумэнэй нэрыг зохилдуулна, зохилдолой залгалта илгaha	2ч			Упр 30, 33	
7	Юумэнэй нэрын зохилдохо нэгэдэхи арга.	Юумэнэй нэрын зохилдохо нэгэдэхи арга хэрэглэжэ зохилдуулна, залгалтануудыг илгажа шадана.	1ч			Упр 37	
8-9	Зохилдолой хоёрдох аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб?	Зохилдолой хоёрдох аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб гэжэ ойлгохо, залгалтануудыг илгажа шадана.	2ч			Упр 43, 47	

10	Зохилдолой гурбадахи аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб?	Зохилдолой гурбадахи аргаар ямар юумэнэй нэрэнүүд хубилхаб гэжэ ойлгохо, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 51	
11	Олоной тоогой түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд яажа зохилдодог бэ?	Олоной тоогой түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд яажа зохилдодог бэгэжэ олоно, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 54	
12	Нэрын падеждэ хэрэглэгдэһэн юумэнэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	Нэрын падеждэ хэрэглэгдэһэн юумэнэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб гэжэ хэлэнэ.	1ч			Упр 59	
13	Хамаанай падежэй юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ямар үүргэтэйб?	Хамаанай падежэй юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ямар үүргэтэйб гэжэ мэдэхэ, эдэ үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана	1ч			Упр 65	
14	Зүгэй падеж. Хэндэ? Юундэ? Хаана?	Зүгэй падежэй юумэнэй нэрэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 71	
15	Нэрын ба үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүдые яажа илгахаб?	Нэрын ба үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүдые илгажа шадаха	1ч			Упр 74	
16	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүд үйлын падеждэ ямар түхэлтэйб?	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүд үйлын падеждэ ямар түхэлтэйб гэжэ мэдэхэ	1ч			Упр 78	
17	Зэбсэгэй падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд ямар залгалтануудые абанаб?	Зэбсэгэй падежэй юумэнэй нэрэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 83	
18	Хамтын ба гаралай падежнүүд.	Хамтын ба гаралай падежнүүдтэ байһан юумэнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, залгалтануудыень илгажа шадана.	1ч			Упр 89	
19-20	Дахуул үгэнүүд ямар үүргэтэйб?	Дахуул үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, доогуурнь зурана, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ;	2ч			Упр 96, 98	

Түлөөнэй нэрэ. (5ч)							
21	Түлөөнэй нэрэ гэжэ юун бэ? Түлөөнэй нэрэ, нэгэнэй ба олоной тоогой түлөөнэй нэрэнүүд.	Түлөөнэй нэрэ мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 105	
22	Түлөөнэй нэрэ хэды нюур харуулдаг бэ?	Түлөөнэй нэрэ нюураарнь илгах, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 111	
23-25	Түлөөнэй нэрэнүүд яаж зохилдодог бэ?	Түлөөнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ зохилдуулна, мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	3ч			Упр 116, 120, 123	
Үйлэ үгэ. (8ч)							
26	Үйлэ үгэнүүд бэшэ хэлэлгын хубинуудһаа юугээрээ илгаатайб?.	Үйлэ үгэнүүдые мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 128	
27	Үйлэ үгэ ямар гурбан сагтайб? Саг бүхэниень яаж илгаруулхаб?	Үйлэ үгэ сагаарнь илгаруулна, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 130	
28-29	Үйлэ үгэнүүдэй залгалта зүб бэшэхэ ямар дүрим бииб?	Үйлэ үгэнүүдэй залгалтыг дүрим хэрэглэн зүб бэшэнэ	2ч			Упр 135, 137	
30-31	Үйлэ үгэнүүдэй нюур яаж харуулагдадаг бэ?	Үйлэ үгэнүүдэй нюур харуулһан частица илгана, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ,	2ч			Упр 145, 147	
32	Буруушааһан частицануудые үйлэ үгэнүүдтэй яаж бэшэхэб?	Буруушааһан частицануудые үйлэ үгэнүүдтэй хэрэглэн бэшэнэ, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	1ч			Упр 157	
33	Үйлэ үгэнүүдтэй үшөө ямар частицанууд хэрэглэгдэдэг бэ?	Үйлэ үгэнүүдтэй аминдаа хэрэглэгдэдэг частицануудые олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	1ч			Упр 165	
Тэмдэгэй нэрэ. (5ч)							

34-38	Тэмдэгэй нэрэ тухай юу мэдэхэбта?	Тэмдэгэй нэрые мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	5ч			Упр 170, 175, 178, 186, 191	
Тоогой нэрэ. (5ч)							
39-40	Тоогой нэрэ гэжэ юун бэ?	Тоогой нэрые тоолоһон ба дугаарлаһан гэжэ илгаруулна, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ.	2ч			Упр 194, 198	
41-42	Тоогой нэрэ ямар һууритайб?	Тоогой нэрэ нэрлэнэ, зүбөөр бэшэнэ, хэлэлгэ соогоо хэрэглэнэ	2ч			Упр 211	
Наречи (5ч)							
43	Наречи гэжэ ямар хэлэлгын хубиб?	Наречиин лексическэ удха, Наречиие мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	1ч			Упр 215	
44	Наречи мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	Наречи мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб гэжэ мэдэхэ, доогуурнь зурана.	1ч			Упр 219	
45-47	Наречинүүд юу харуулдаг бэ?	Наречинүүдэй илгарал мэдэхэ.	3ч			Упр 222, 226, 233	
Мэдүүлэл (15ч)							
48-52	Мэдүүлэл хэлэлгын гол единица болоно гү?	Текст сооһоо мэдүүлэл илгаха. Хэн, юун тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илган олохо Мэдүүлэл тухай ойлгосо бэхижүүлхэ, мэдүүлэл зохёожо шадаха. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд ые илгажа хэлэлгэдээ хэрэглэхэ. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэхэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.	5ч			Упр 240, 243, 247, 253, 256	
53-57	Нэгэ түрэл гэшүүд гэжэ ямар гэшүүд бэ?	Нэгэ түрэл гэшүүдые мэдүүлэл соо олоно, хэлэлгэ ба бэшэлгэ соогоо хэрэглэнэ	5ч			Упр 263, 264, 271,	

						275, 281	
58- 59	Хэлэлгын нюусанууд		2ч				
60	Хэлэлгэ ямар стильтэйб?	Хэлэлгын стилийн талааа янзанууд (яряанай, номой, уран хайханай).	1ч				
61- 62	Уран хайханай стилиин хэлэлгэ юугээрээ ондооб?		2ч				
63- 68	Үзэхэнөө дабталга		6ч				

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса

- Программа Д.Д. Ошоров, С.Ц. Содномов, Р.С. Дылыкова Программа «Буряад хэлэн болон литературна уншалгаар эхин нургуулийн программа».

1. Батоев Б.Б., Будаев Ц.Б., Нимацыреннова В.Ц. Буряад хэлэн. учебник: У-У.: Бэлиг, 2010
2. Родной язык. Рабочая тетрадь. 3 класс. В 2 частях.
3. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Методическа дурадхалнууд. Буряад хэлэн. 3 класс
4. Бадмаева С.М., Батуева Б.И. Буряад хэлээр тестнууд. 1-4 классууд; шалгалтын худэлмэринүүд

Методическое и дидактическое обеспечение содержания национально-регионального компонента

- Шагдаров Л.Д. Хомонов М.П. Бурятские и русские пословицы, поговорки. Улан-Удэ. Бэлиг, 1996
- Цыденжапов Ш.Р. Бурятско-русский фразеологический словарь. Улан-Удэ, 1992.
- Бабуева В.Д. Материальная и духовная культура бурят. Улан-Удэ, 2004.
- Единство национальных традиций: язык, культура, религия. Составители Мархаева С.Ж., Цыденова Х.Г. - Улан-Удэ, "Бэлиг" 2013.
- Будаев Ц.Б. Шэдитэ угэнууд. Волшебные слова. Буряадай номой хэблэл, Улаан-Удэ, 1992.
- Алагуева В.П. Буряадууд тухай алтан ном. Улаан-Удэ, Бэлиг 2008г.
- Алагуева В.П. Золотая книга о бурятах. Улаан-Удэ, Бэлиг 2006г.
- Журнал "Школьник" Специальный выпуск. № 6-7 2011г.
- Буряад хэлэн. Электронный учебник бурятского языка. "Сансар" студи, 2006 он.
- Нестерова С.А. Байкальские сказы. Улан-Удэ: Буряад унэн, 2013.
- УМК "Байкальский сундучок". © ПРООН, 2012 © Бурятский госуниверситет, 2012
- Джарунг Хашор субарга тухай домог. Легенда о Джарунг Хашоре.
- Буряад хэлэн. Электронный учебник бурятского языка. "Сансар" студи
- Традиции и обряды бурятского народа. (диск Буддийской традиционной Сангхи России)
- Я познаю Байкал.
- Эрдэни-Хайбзун Галшиев. Бэлигэй толи. Зерцало мудрости. Улан-Удэ: Домино, 2012.
- Борсоев М.Н., Будаев Ц.Б., Ускеева В.Ш. Байгаалин шэнжэлэлэй тайлбарита ород-буряад словарь. Русско-бурятский словарь по природоведению. Улан-Удэ, Буряадай номой хэблэл, 1992 он.
- Буряад хэлэнэй тобшо тайлбари толи. Улан-Удэ, Буряадай номой хэблэл, 1992 он.
- Гомбоева В.Ц. Буряад хэлэн. Ород нургуулийн узэхэ туршалгын ном. Улан-Удэ, Буряадай номой хэблэл, 1993 он.
- Будаев Ц.Б. Русско-бурятский разговорник для учащихся. Улан-Удэ, Бурятское книжное издательство, 1989г.
- Кузнецова М. А. «Сказания о лекарственных растениях», М.: Высшая школа, 1992г.
- Цыренов Б.Д., Рупышева Л.Э. Русско-латинско-бурятский словарь названий растений и животных. Улан-Удэ, Издательство "Бэлиг", 2005 г.
- Рожнова П. К. «Русский народный календарь», М. : Дружба народов, 1992

- Заславский Ю. Б. «История края, в котором живём», 1987г.
- Бабушкин С.М. Буряад-ород словарь. Бурятско-русский словарь. Улан-Удэ, 1992г.
- Кнушевицкая Н. А. «Стихи и речевые упражнения по теме «Птицы», М.: Издательство ГНОМ и Д, 2007

Учебно-методический комплекс входит в федеральный перечень учебников на 2013/2014 учебный год и рекомендован (утвержден) МО РФ. -
Интернет и единая коллекция цифровых образовательных ресурсов <http://school-collection.edu.ru/>

- Справочники
- Энциклопедии
- Видеофильмы, презентации

Печатные пособия.

1. Таблицы к основным разделам грамматического материала, содержащегося в программе по русскому языку.
- 2.Наборы сюжетных (предметных) картинок в соответствии с тематикой.
3. Словари
4. Репродукции картин в соответствии с тематикой и видами работ.

Технические средства обучения.

1. Классная магнитная доска.
2. Настенная доска с приспособлением для крепления картинок.
3. Аудиоцентр.
4. Компьютер (личный)
5. Фотокамера цифровая (личная)
6. Телевизор
- 7.DVD
- 8 Принтер, сканер, ксерокс.

Наглядные пособия

-Предметы, представляющие быт традиционной и современной семьи, её хозяйства, повседневной, праздничной жизни и многое другое из жизни общества.

-УМК для младшего и среднего школьного возраста "Байкальский сундучок"

-Плакаты, таблицы

Оборудование класса

-Ученические столы 1-2 местные с комплектом стульев.

-Стол учительский с тумбой

-Шкафы для хранения учебников, дидактических материалов, пособий, учебного оборудования и пр.

-Доска магнитная

Хэрэглэгдэһэн һуралсалай методическа хүсэд суглуулбари

- 1.Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Буряад хэлэн. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он
2. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Ажалай дэбтэр. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он
3. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Методическа дурадхалнууд.Буряад хэлэн. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он
4. Дылыкова Р.С. Буряад һургуулийн программанууд. Буряад хэлэн. 1-4 классуд. Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2013 он

Хэрэглэгдэһэн литература

1. Ошоров Д.Д. Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад һургуулийн программанууд, 1-4 классууд. - Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2004
2. С.Ц. Содномов. Методическа дурадхалнууд. Түрэлхи хэлэн. 3 класс. Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2010 он
3. Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг. Электронный учебник бурятского языка.
4. С.Ц. Содномов. Литературна уншалга. Буряад һургуулийн хоёрдохи классай программа. Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2005 он